

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

și lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamentele se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția: Str. Iernii 11. — Administrația: Str. Căminului 3.

Se prenumără și la poste și la librării.

În București

primesce abonamente D. C. Pascu, Str. Lipsani 35.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

La

Abonament lunar

pentru Noemvrie st. v.

— cu prețurile din capul foii —

invită

Administrațiunea ziarului „TRIBUNA“.

Sibiu, 3 Noemvrie st. v.

Scim, că bar. Fejérváry, ministrul pentru apărarea țării, a prezentat în dietă de vre-o opt zile proiectul cel nou de apărare. Presa maghiară s'a și apucat îndată să înlățească la el din toate puterile. În special opozițiunea maghiară, după obiceiul ei, a găsit multe scăderi în proiectul cel nou de apărare. Căci pretinde foarte mult în materie de patriotism și de jertfe din partea poporațiunii. Nu oferă însă „țerii“ nici un echivalent pentru jertfe.

Nu tragem la îndoeală, scăderi are proiectul.

Acum, după-ce bătrânii dela presa maghiară și-au cam făcut „datoria“, eată vine și junimea maghiară. Nu toată, ci câtă învață carte la universitățile maghiare. Vine și ea, așa zicând, la spartul snopilor să dă oare „ponderos“ în cestiunea apărării.

Toată atitudinea concetățenilor nostri față cu proiectul de apărare ar ave să fie laudabilă, dacă ar fi și serioasă, precum ar trebui să fie.

După-cum vedem, și în afacerea proiectului celui nou de apărare concetățenii maghiari au gândit mai întâiu la sine. De aceea și-au făcut ear' loc printre popoarele din regat, de au eșit în fruntea lor, ca numai ei să strige și lumea să gândească, că numai ei constituie poporațiunea regatului unguresc. Din pozițiunea aceasta strigă prin organele lor de publicitate și fac un lucru, ca-și-când, cum am zis, numai ei ar fi în țările unguresci cetățeni ai statului; ca-și-când numai ei ar jertfi și ca-și-când numai ei ar fi capabili de a fi patrioți.

E comică atitudinea aceasta a presei maghiare în asemănare cu realitatea din țările unguresci.

Dar' n'ai ce-i face. Firea, care înclină spre vanitate, nu este nimenea în stare să o înfrâneze. Neînfrănată însă nu e în stare să vadă lucrurile așa cum sînt. Neînfrănatului toate îi apar așa cum

și-le închipuiesc el. Ce păcat, că concetățenii nostri au uitat așa de îngrabă maxima lui Deák: „Cine voește să fie liber trebuie să fie și drept“.

Că diaristica maghiară scrie în numele țerilor unguresci și când scrie cu privire la proiectul cel nou de apărare, se vede mai cu seamă din coloanele publicistice opozițiunile maghiare. Aceasta găsește și acum cu cale a ofta după o armată „națională“ maghiară. Cel puțin atâta consecuență!

Dacă concetățenii nostri doresc să facă din Ungaria un stat maghiar și lucră pentru realizarea acestei idei, este lucru foarte natural, ca să vrea să aibă și o armată națională maghiară.

„Patrioții sau o seamă considerabilă dintre dînșii au și început a amenința, ca pentru prețul armatei naționale, se înțelege maghiare, să se deneghe aplicarea contingentelor de recruți.

Noi cestiualți cetățeni unguresci, care nu sîntem, dar' nici nu vrem a fi Maghiari, ca-și-când n'am exista pe lume. De noi își aduc aminte concetățenii nostri maghiari numai când e vorba să dăm: și sânge și bani.

Nu vrem să ne facem procuratori nechemati ai altor naționalități nemaghiare, cât ne privește însă pe noi pe Români, așa credem, că concetățenii nostri merg prea departe cu pretențiunile lor.

În special ce privește puterea armată preste tot nouă ni se pare, că și cât s'a făcut pe voea concetățenilor maghiari, prea mult s'a făcut.

S'a conces pentru honveđi să fie atât în comandă, cât și în administrațiune limba maghiară.

Politică a putut să fie măsura aceasta. Practică însă, mai cu seamă la o armată compusă din diverse naționalități, nu poate fi.

Din feciorii celor cincisprezece milioane de locuitori ai țerilor unguresci câți sînt, care pricep sau știu vorbi limba maghiară?

Nici a treia parte.

Feciorii acestora în partea cea mai mare sînt asentați mai întâiu în armata comună. Acolo cu chiu cu vai învață și se deprind, în trei ani consecutivi și apoi cât timp mai sînt în rezervă, cu comanda în limba germană. Când es din rezervă și trec la honveđi,

oameni mai mult bătrâni, se învețe aceeași comandă în altă limbă străină?

Și o limbă străină pentru dînșii e prea mult, dar' două!

Nu este zăpăceală pe capetele bieților oameni?

Patria de sigur că n'ar pătim, dacă limba comanda ar rămâne una și aceeași și la honveđi, care e la armata comună a monarhiei. Și ca să nu ni se facă imputare, că facem opozițiune cu tot prețul, eată și o concesione. Haida de, să zicem, că administrațiunea nu produce confuzii în administrațiunea generală a puterii armate, fie și în limba maghiară. Avem însă oareși-care motiv la concesionarea aceasta, fiindcă administrațiunea nu privește pe feciori direct.

Dar' poate-că altor naționalități nemaghiare le place economia aceasta nepractică cu limbile în puterea armată. S'ar pute, cu toate-că nu credem.

Noi Românii, care dăm în puterea armată un contingent de vre-o sută de mii de militari de toate armele; noi, care numai regimente de infanterie cu limba română numărăm vre-o zece între Tisa și Carpați, pe când celelalte abia sînt trei sau cel mult patru pe același teritor, credem a ave și noi să zicem un cuvânt, când se tractează de soarta sutelor de mii de Romani care servesc în puterea armată a monarhiei.

Cuvântul nostru este cuvânt, care își are izvorul în recerinte dictate de viața practică și nu de șovinism. Cuvântul nostru este, care atinge lucruri neatînse în presa maghiară, ear' dreptatea ar cere ca să fie atinse.

Cuvântul nostru ar trebui să fie considerat acolo, unde se tractează de soarta puterii armate. Și dacă am trăi în împrejurări normale și nu în de acelea cum le caracterizează „Pesti Napló“ în unul din numerii sei mai dincoace, scriind în cestiunea Krausz-iană, în interesul patriei în înțeles firesc, de sigur că ar fi considerat.

Cuvântul nostru însă, cu toate jertfele din parte-ne, nu se consideră astăzi nici cât al junimii dela universitățile maghiare din Budapesta și din Cluj, care în prima linie ar ave altă chemare, nu însă să de „sucurs“ corpurilor legislative.

Noi și România.

III.

Avem așadar noi Românii din monarhia austro-ungară relațiuni cu România, ear' aceste relațiuni sînt: unitatea națională, interesele comune literare și culturale, legăturile de prietenie și înrudire mijlocite prin frații nostri pribegiți de aici, și mulțimea de legături economice, pe care le întrețin și din care trăesc numeroși cetățeni austro-ungari de naționalitate română pe pământul României.

Tot ce se afirmă, că mai există între noi și între Românii din regatul român, este calomnie, este minciună, este insinuare de rea credință, care nu s'a putut nici odată, nu se poate și nu se va pute dovedi prin nimica.

Așa este înainte de toate cu preținsa idee a daco-românismului.

Ce va să dăcă daco-românism?

Dacă sub acest termen se înțelege conștiința națională a tuturor Românilor aflați pe teritorul, care forma Dacia din vechime, conștiința, că toți împreună alcătuiesc o națiune omogenă, care vorbește aceeași limbă, ce nici în dialecte nu este împărțită, care are aceeași origine, același trecut și prin urmare și același viitor între popoarele Europei-orientale, apoi da, sîntem și vom fi Daco-Români.

Dacă însă s'ar pretinde, că daco-românismul este devisa, prin care se exprimă aspirațiunile Românilor din fosta Dacie, de a se uni într'un stat politic, care să fie dominat de dînșii, apoi repetăm, că și daco-românismul, ca și celelalte, nu este decât o calomnie, o insinuare, o invențiune de rea credință.

S'a mai zis și de altădată în coloanele acestei foi și o zicem și acum fără cea mai mică sfială, că ar fi lucru, pe care nimenea nu l'ar crede, a afirma, că Românii n'ar dori și n'ar preferi să poată fi cu toții membrii unui și acelui stat, în care ei să aibă influența corespunzătoare numărului lor. Dorul acesta este natural și legitim și sigur nu se află numai în inimile Românilor, ci în inimile tuturor națiunilor, care trăesc împărțite în mai multe state.

Nu mai cât dela dor, care este un sentiment pasiv, până la voință și până la faptă mai este încă mult. Românii sînt un popor conservativ și domol de fire, care nici odată nu s'a avântat la lucruri periculoase și imposibile. Ei sînt destul de cuminte ca să recunoască, că ar fi o sfortare zadarnică o încercare, ce lor le-ar strica mai mult

ca ori-și-cui, a pune în programul lor politic idea realizării statului daco-român. Acesta este adevărul adevăr. Și nu va pute documenta nimenea absolut cu nimica, că ar fi făcut vreodată fie Românii din monarhia austro-ungară, fie cei din România, vre-o faptă, vre-un pas, vre-o întreprindere, care să ținăască spre scopuri daco-romanistice în înțelesul din urmă.

Dacă va exista la dînșii dorul de a se uni politicesc, el există numai în interiorul inimilor, dar' nu s'a manifestat nici când în mod activ, nici chiar în măsura, în care l'am văzut manifestându-se bună-oară la Germanii naționali din Austria, și nici pe departe nu în acea măsură, în care adesea a izbucnit în mijlocul națiunii poloneze împărțite în cele trei mari imperii.

Dacă s'ar întreba bună-oară Francezii din republica elvețiană, că plăcere-ar să fie uniți într'un mare stat național cu frații lor de un sânge din Franța și din Belgia, ei sigur ne-ar răspunde, că ar fi bine așa, dar' după-ce soarta l'a așezat între alte naționalități, în țeară deosebită, în care însă interesele lor de existență, de bunăstare și de conservare națională sînt pe deplin garantate, ei n'au să mizeze nici degetul cel mic, pentru a desființa Elveția și a se uni cu Franția.

Toemai așa stă lucrul și cu Românii. Ei sînt dela natură toleranți și pacinici și n'au avut nici când tendențe cuceritoare. Ei își fac socoteala cu realitatea, care în cazul concret este, că aici în Nordul Carpaților trăesc mai multe popoare cu mai multe limbi și că toate condițiunile sînt de așa, încât aici trebuie să fie și să rămână un stat poliglot, căci numai acela poate să garanteze libertatea tuturor naționalităților și poate să scutească pe una de nedreptățile celelalte și astfel să le facă pe toate mulțumite și iubitoare de pace și ordine.

Libertatea de desvoltare și garantarea dreptului de conservare națională; acestea sînt aspirațiunile reale ale Românilor din monarhie, ear' dacă le vor ave pe acestea, nici prin minte nu le va trece să se desfacă de o patrie, în care ei au tot ce le trebuie, și să se unească, numai pentru a pute asupra pe națiunile conlocuitoare, cu o țeară, pentru care, ce e drept, au multe sentimente frățești, dară care față cu țeara lor este în mare avantaj economic, pe care ei ar trebui să-l resimță în mod neplăcut.

Să li se facă numai dreptatea cuvenită, să fie considerați ca factorul, care sînt în viața monarhiei habsburgice, și cu atâta Românii sînt pe de-

FOIȚA „TRIBUNEI“.

Suveniri de călătorie.

De Văratec.

O plăcere mare aflu eu în excursiunile prin ținuturi românești. Necunoscut de nimenea și îmbrăcat în vestimente cosmopolite, apoi scutit de poșia, în care mă aflu, mă pot ușor viri în ori-care societate, analizându-i atmosfera, sondându-i tăria inimii și iuteala pulsului.

Plecaser dar' din extinsul și pulberosul șes al Ungariei cu trenul spre colinele verzi ale Carpaților. Ochiam din cupeu din când în când duos câtră răsărit, munții nu apăreau, negura îi ascundea privirilor mele. Vă-l tainic de abor începuse în sfîrșit a se șerpui încet cătră munți, ear' vîntul, cunoscînd poate duioșia mea, a fost așa de afabil a limpeți puțin regiunile de aborii mai prea lenoși. Munții străbăteau încet cu capetele prin marea aburie și priviau mări ca o santinelă preste câmpia extinsă. Știu ei bine, că pentru-ce țințese necurmat privirea cătră sfîrșit. Pe șesul lin veșuesc un popor viforos, a cărui mînie spumegă des preste coamele lor. Încărîntele sentințele stau ca omul cu conștiința curată pe pace și numai când valurile sînt prea viforoase fulgeră din ochi un: „Quos ego!“

Pădurea tomnatică de pe coastele Carpaților era împistrită de mii de colorii înșetate, părea că natura, ca o femeie cochetă, a încărcat în toamna vieții pe fața sbărcită toate rumenele disponibile.

În Baia-mare se înfundă calea ferată, deci am plecat cu trăsură la Șomcuta-mare. Această comună zace în gura unei văi vesele, fiind oareși-când centrul unui comitat; dar' acum se mai află ca rămășiță din trecutul frumos numai palatul grandios comitatului, clădit pe banii românești. Ar sta pustiu, de nu s'ar fi îngrijit pînănteașca stăpînire de a înființa și aici ca airea o școală de stat, spre fericierea poporului jidovesc. Cu bucurie m'am asigurat, că de binele acesta numai Jidanii se împărtășesc. Băieții români se îndestulesc cu școala confesională, ai cărei învățători altmîntrelea stau la culmea chemării lor.

Necunoscînd pe nimenea, îmi luam informațiunile dela hotelierul vorbăreț, dar' în sfîrșit plecai prin opid, uitându-mă curios eu la oameni și ei la mine, ca prin priviri să ne ghicim reciproc credințele. Nu ne-au succedat, nu ne-am apropiat. În ziua următoare s'a schimbat situația, am convenit la oareși-care ocaziune cu unii și în timp de 2 oare am fost condus din casă în casă la domni români, al căror sentiment național m'a surprins cu desăvîrșire. La un prînz comun ne-am cunoscut mai de-aproape. „Mi-se părea, că sînt transpus în cel mai curat centru românesc, căci vedeam mulți fosti deputați dietali, juđi reg.,

advocați, protopopi, preoți, notari, farmaciști, învățători, toți Români de viață veche. În 17 l. c. își sîrbează dl advocat Ioan Pop de Șomcuta-mare iubileul advocației de 50 de ani. Sirenele măgulitoare ce se apropiu în timpul trecut cu propunerea, de a ocupa posturi de stat înalte, cerînd în schimb o elasticitate de conștiință, n'au putut îndupleca tîria sufletească a acestui bărbat, — căruia și pe calea aceasta îi trimitem felicitările noastre pentru lupta sa energică și onorifică de 50 de ani. — Columbus nu a putut ave mai mare bucurie când a descălecat pe insula Dominica, ca mine, când am privit pe acesti bravi Români, oameni cu inima de aur și cu caracterul de oțel, așezați la acest loc expus, unde două popoare vîrtoase se ciocnesc în capete. M'a asigurat, că din cele 42 comune, care aparțin cercului Șomcuta-mare, numai două sînt neromâne. În toate trăesc Români pronunțați.

Oareși-care rușine m'a cuprins, făcînd asemănarea între frații de aici și ai mei de pe unele locuri din Transilvania, aici Român verde, acolo streped, aici vorbă desbăierată și hotărîtă, acolo căciulă și sovăitoare, aici un cerc de fer fi ține închegați, acolo o invidie rușinoasă le paralisează puterile. Veđi! între altele multe „minoritatea din Sibiște“, ca să nu sgădăr în un cuib de vespi pomenind și pe alții.

Freeările sociale și politice ce le întănesc ei prin jurnale li supără, cu toate acestea

țin ochii ațintiți spre Sibiu și așteaptă de aici toată impulsunea și renascerea națională. Avis pentru iubitorii de ceartă! Eu mulțumesc guvernului, căci din ce reșușește mai multe plesne la bicul dedicat spinării noastre, dintr'atîta ne consolidăm și oțelim mai mult. Per aspera ad astra!

Precum fuseiu de insuflețit în Șomcuta-mare despre ceea-ce am văzut, așa de tare m'am amărît în Baia-mare, căci ascultă Române și te înfoară! O parte din inteligența română și mai cu seamă unii din tagma preoțească nu vorbește între ei dulcea limbă românească, ba familiile lor, crescute și nutrite cu sfînta prescură, nu știu decît limba maghiară. Dacă e adevărat, că faptele sînt produsul unui procespiritual, apoi eu nu pricep, ce împrejurări ar fi în stare a alunga din sinul familiei limba, cu care te-a mîngăiat și te-a adormit mama în leagăn. Doamne iartă-le, că ei poate nu știu ce păcat comit!

Amăriciunea aceasta sufletească a dispărut după cunoștința d-lui advocat I. Pop, căci am dat de un Român cu inimă și cu suflet și totodată un om de o cultură rară. Însă ne învață un proverb, că între calitățile cele mai strălucite, pe care le posedă un bărbat, e o femeie admirabilă. Nu mă încumet la portretarea descriptivă, căci îmi e paleta săracă, dar' atîta mărturisesc, că o Veturie nu a avut față cu neamul ei o mai mare iubire, ca acel devotament sfînt, care vibrează și oscilează în vinele acestei dame. Spartanii

fiind strîmtoși și cerînd dela Atenieni ajutor, le-au trimis pe bardul Tyrtus și au învins; noi să cerem dela D-zeu, ca să ne fericască cu multe dame de caracterul stimatei doamne, că vom învinge mai curînd.

Damele să fie și la noi Românii izvorul insuflețirii!

De a călători pe la Baia-mare și de a nu ocoli și pe la Șigeci, înseamnă a fi fost în Roma fără de a vedea pe Papa. Lucru firesc, că și eu în tovărășie cu doi domni în ziua următoare am pornit spre Șigeci, ca să fac cunoștința preotului Dr. V. Lucaci, pe care în persoană nu-l cunosc, de care însă mult și multe am auzit. Am auzit adevărat, că în ciuda puternicilor Țile se încumetă a fi apostolul națiunii într'acest corn de țeară.

Motiv pentru mine destul de puternic de a nu întrelăsa visita.

Valea, pe care mergem, e însoțită de munți în al căror intern Țiua-noaptea, earna-vara muncesc sute de oameni, ca să scoată cu mult chin aurul și argintul la iveală. „Dealul-Crucii“ are până la o adîncime de 260 metri șapte galerii, care găuresc peatra în diferite direcțiuni și se extind până la 500 metri în orizont.

În sus e dealul cruciș și curmeziș sfredelit, ba în direcțiune perpendiculară au eșit la lumina Țilei.

Pe aici fumegă dealul ca un vulcan, căci mașina din mijlocul muntelui resuflă pe un horn de 270 metri înalt.

plin mulțumiți, mai ales dacă factorii competenți ai statului vor fi destul de nepreocupați să recunoască, că unitatea națională și culturală a Românilor de aici cu cei din România nici decum nu poate să jignească interesele statului, în care este garantată egala îndreptățire a tuturor popoarelor.

Drept aceea este o însinuare de rea credință sau o temere ignorantă și fanatică, când se atribuie Românilor tendințe irredentiste, când se presupune, fără a se putea dovedi, că scopul final al aspirațiilor noastre politice este Daco-România.

Așa stă lucrul în realitate și, după ce noi scim bine, că așa stă, merită să ne punem întrebarea, de unde vin, prin ce sunt motivate și ce scop au susținerile și însinuirile, că suntem rei patrioți, că gravităm înafară, că suntem daco-romaniști și nu considerăm patria aceasta decât ca pe o locuință închiriată, în care nu ne doare de nimica.

Aceia este mai întărit sigur, că gorița daco-românului nu se află în capetele Românilor. Nu Români se ocupă cu dinsa, nu organele lor o aduc în tot momentul înainte, ci organele șovinismului maghiar.

Și oare pentru ce? Se vede, că în internul lor simțesc aceia, pentru care poliglotismul și egala îndreptățire a naționalităților este o oroare, că faimoasa „idee de stat maghiar” este o nedreptate, un atentat criminal, câtă vreme sunt siliți să recunoască loialitatea, credința către Tron și țară și patriotismul Românilor. Desconsiderarea drepturilor noastre, încercarea neîntreruptă de a ne împiedea în dezvoltarea națională, nedreptățile ce se comit zilnic contra limbii noastre, pentru a ne face cât mai eurenți capabili de mult dorita „contopire cu elementul dominitor”; toate acestea se fac cu greu numai așa din bun senin, și de aceea trebuie motivate prin ceva.

Ear' mai bun motiv, ca daco-românismul, gravitatea înafară, nepatriotismul și câte mai sunt parolele de felul acestora, unde mai vrei?

Nu ne va abate nici pe noi nimica dela convingerea, că toate acestea presupuneri și însinuări nu au alt motiv, decât nedreptățile ce îndurăm, și nu alt scop, decât a legitima înaintea lumii aceste nedreptăți. Și de aceea, sfârșind acești articoli, le dăm Românilor și tuturor acelor care vor să ne înțeleagă:

Relațiunile noastre cu statul național românesc sunt naturale și legitime. Ele sunt acelea, care trebuie să existe între frații de un sânge, care își au fiesce-care casa lor proprie, dar' se interesează unii de soarta celorlalți și simțesc reciproc binele și răul, care îl ajunge pe unul sau pe altul.

Cu România avem și vom avea comună unitatea de limbă și de cultură, dar' în treburile ei politice nu ne mestecăm, după-cum nici dinsa nu se amestecă într'ale noastre.

Contactul nostru cu România nu este nepatriotic, ci din contră interesele bineînțelese ale monarhiei ne impun datorința să cultivăm și să lărgim acest contact cât se poate de mult, căci numai noi putem face din România un bun vecin al monarhiei austro-ungare,

numai noi putem prepara acolo terenul pentru interesele monarhiei.

Nici noi n'avem, nici ceilalți factori ai statului ugar n'au cuvinte de a se plânge, că s'au dus atâtea dintre noi în România, ci din contră se mulțumim lui Dumnezeu, că au avut unde se duce, când aici li s'au înfundat toate căile. Ear' dacă este ca pe viitor să nu se mai ducă, de-și se cuvenit teren de activitate în propria lor patrie și apoi sigur nu se vor mai duce.

Nu ne genează nici decât însinuirile de nepatriotism, care le debitează în contra noastră cu deosebire presa guvernamentală, căci scim noi bine, că acelea sunt nedrepte și n'au alt scop, decât de a face lumea să creadă, că merităm tractarea, de care ne învrednicesc stăpânirea de astăzi.

Vom persevera în atitudinea noastră de astăzi; vom fi loiali și credincioși patriei și Tronului, dar' vom reclama fără întrerupere drepturile și libertățile, care ni se cuvin și care suntem siguri, că mai curând sau mai târziu avem să le și câpătam. S. A.

Examenul voluntarilor și Ardealul.

Sub acest titlu publică „Pesti Napló”, în suplimentul numărului seu 312 din a. c., o corespondență din Cluj, care merită să fie reprodușă și pentru ideile ce le are corespondentul despre cestiunea limbii în armata comună, eată deci corespondența în întreg cuprinsul ei:

Societatea maghiară din Ardeal a fost cu drept cuvânt surprinsă de acel proiect de lege, după care voluntarul, care nu-și face examenul de oficer, este dator să mai servească și mai departe un an activ.

Dacă e neapărată trebuința de oficeri și dacă pe tinerii maghiari vor să-i ademenască pentru cariera militară, aceea nu se poate ajunge prin astfel de legi arbitrar, ci regimamentele ungurești să fie comandate în limba maghiară și manipulația și toate celelalte să decurgă în limba maghiară. În cazul acesta vor fi destui oficeri maghiari, tinerimea nu se va înstrăina de cariera militară. Dar' câtă vreme la miliție toate sunt germane și limba maghiară e restrinsă cu deservire, ori-ce lege nu va avea rezultate, pentru-că tinerimea maghiară se va înstrăina de alegerea acestei cariere. În sfârșit sentimentele naționale nu pot fi suprimate cu forță! Ear' un tiner maghiar nu se poate simți bine acolo, unde toate sunt exclusiv — germane.

Dacă însă această veche dorință a națiunii nu se poate realiza, atunci mai bine rămân sistemul de până acum, ca numai acel voluntar să depună examenul, care voesc. Și spunem și cauza pentru-ce.

Massa tinerimii din Ardeal numai atâtă dexteritate are în limba germană, câtă și-a putut câștiga în școală. Aceasta însă — după-cum o vedem din praxă — nu merge mai departe decât până la cetire. Atâtea obiecte sunt în școală, încât acolo nimeni nu-și mai poate câștiga cunoștința de limbă.

Viața socială din Ardeal nu se poate asemăna cu cea din Ungaria. În orașele maghiare din Ardeal — afară de unicul Cluj — de-abia dă omul de cineva, care vorbesc în limbă străină, — dacă nu e tocmai oficer. M. Oșorheiu, Odorheiu, Aiud, Dej, Turda, Uioara, Ibașfalău, Cristur,

Chezdi-Oșorheiu, Ciuc-Sereda și alte orașe mai mici sunt tot orașe curat maghiare (? Red. „Trib.”) Străinii trebuie acolo să peară, dacă nu învață limba maghiară, pentru-că cu limba germană nu poate trăi.

În cele mai multe dintre aceste orașe sunt gimnasii superioare ori inferioare, tinerimea ce studiază acolo nu aude nicăiri nici un cuvânt german și așa în școală foarte puțin își poate însuși din limba germană.

Dar' nici în Cluj nu se are altfel cu masa tinerimii. Și în Cluj societatea și numele ori-cărei neguțătorii sunt maghiare. Cel-ce nu scie ungurește se simte cu totul isolat. Fetele părinților mai cu dare de mână, e ade-vărat, sciu fără excepțiune limba germană, dar' dintre băieți numai un contingent mic. Causa zace într'aceea, că fetele sunt crescute în astfel de institute private, unde instrucțiunea se face în limba germană, prelungă care se învață și limba franceză. Sciind fetele și de altminterale ungurește, numai literatura maghiară se propune în limba maghiară. Dar' băieții, umblând la cele trei gimnasii superioare sau la școala civilă și la alte institute de învățământ, unde nu învață limba germană, es din acele institute fără să scie ceva nemfese. Excepțiuni, ca pretutindenea, sunt și aici, mai ales cât privește pe aceia, ai căror părinți au stare și-și pot ține la casă crescător.

Orașele din Ardeal deci nu se pot compara cu Budapesta, Pojon, Cașovia, Arad etc. Acestea și alte orașe din Ungaria sunt mari centre comerciale, unde poate-că numai cunoștința limbii maghiare nu e tocmai suficientă. Dar' orașele din Ardeal se pot numi încă și acum „patriarcale” sau ori-cum, numai comerciale nu. Și unde cu toate acestea se arată și aceasta, ca în Cluj bună-oară, e de un caracter exclusiv maghiar, căci altcum ar trebui să peară.

Între asemenea împiegurări, care va fi rezultatul final al celei mai noue legi militare? Germanizarea cu ridică. Noi nu suntem pre-ocupati în contra limbii germane; dar' ca Ardeleni nici aceea nu o putem uita, cu câtă greutate am putut maghiarisa. Legea nu poate să obțină nici un rezultat cu privire la învătarea limbii maghiare în școalele populare ale naționalităților. Și eată, par'că în Ardeal ar scie deja toată lumea ungurește, vine guvernul și vrea să iee caracterul maghiar al orașelor, pătrund limba germană.

Să nu ne jucăm cu cuvintele! Constrângerea depunerii examenului de oficer va duce lucrul până aci. Aceea e numai o prefăcături, că se poate depune examenul și în limba maghiară, se poate da, dar' numai atunci, când nu se scie bine exprima în limba germană. Asta însă înseamnă, că tot trebuie să scie limba germană, căci altcum nici odată nu s'ar scie exprima în limba germană.

Maghiarimea din Ardeal va fi cu atențiune la desbaterile acestui proiect de lege și își va însemna numele acelor deputați, care expun atât de ușor pe tinerii ei.

Din România.

Mesagiul tronului.

prin care s'a deschis corpurile legiuitoare ale României la 13 l. c. n. este următorul:

Domnilor Senatori!

Domnilor Deputați!

Sunt fericit de câte-ori Mă afla în mijloc alșilor națiunii și cu o viuă mulțumire deschid această primă sesiune a noiei legi-laturii.

Concursul D-niilor-Voastre totdeauna bine-venit este astăzi cu atât mai prețios, cu cât sântei mai de curând ești din alegerile generale și prin urmare în cunoștința adevăratelor trebuințe ale țerii.

Proiectele de legi ce guvernul Meu le crede menite a coresponde acelor trebuințe în ordinea economică, judiciară și administrativă, și care vor fi supuse deliberărilor Domniilor-Voastre în decursul acestei legi-laturii, au fost publicate la timp, pentru-că toți să-și poată forma convingerea asupra lor după o matură chibzuință.

Domnilor Senatori!

Domnilor Deputați!

Constat cu fericire, că relațiile Noastre cu puterile străine sunt din cele mai îmbucurătoare.

Politica prudentă ce un patriotism luminat a insuflat tuturor partidelor dovedesc, că regatul României este un element puternic de liniște și de siguranță. În această atitudine corectă stă pentru Noi garanța, că ne vom bucura ca până acum de încrederea puterilor celor mari și de amicitia sinceră a vecinilor nostri din Peninsula-Balcenică, și astfel nu vom compromite într-un nimic eforturile acelor, care caută a deslega cestiunile pendente fără sguduiuri violente și a ne asigura pacea, de care avem trebuință pentru dezvoltarea iubitei Noastre țerii.

Domnilor Senatori!

Domnilor Deputați!

Cele mai importante și mai urgente obiecte ale desbaterilor Domniilor-Voastre în sesiunea prezentă sânt: legea pentru înstrăinarea unor părți din bonurile statului în folosul țăranilor și legea modificătoare pentru toamele de lucrări agricole. Aceste legi vor contribui în măsură largă la îmbunătățirea sorții sătenilor, vor liniști în același timp unele spirite rătăcite și vor introduce o mai mare echitate în raporturile dintre proprietari și săteni, spre binele și al unora și al altora.

Sunt încredințat, că pentru această lucrare de cea mai mare însemnătate guvernul Meu va găsi în Domniile-Voastre spriginul experienței și al unei înțelepte îngrijiri.

În ceea-ce privește finanțele, preocuparea de căpetenie a guvernului ca și a Domniilor-Voastre este, de a asigura echilibrul bugetului într'un mod real și temeinic.

Cheltuielile publice cu greu s'ar putea reduce, fără a împiedea dezvoltarea normală a diferitelor servicii ale statului, și pe de altă parte trebuie acoperite golerile ce s'au dovedit, că lasă unele evaluări exagerate. Cu toate acestea guvernul crede, că va putea îndeplini toate cererile momentului prin remanierea în condițiuni mai echitabile și totodată mai producătoare ale unora din impozitele existente, fără a sdruceana echilibrul bugetar.

Menținând astfel sarcinile publice pe cât a fost cu putință în limitele actuale, guvernul a căutat să întemeieze această situație pe o basă solidă și pentru viitor să păzească ordinea cea mai riguroasă în operațiile tesaurului și să vegheze, ca toate instituțiile noastre de credit să funcționeze în marginile și în scopul ce le sunt destinate prin legile înființării lor.

Spre aceasta, prelungă alte măsuri de o mai mică importanță, guvernul vă va supune proiectele de legi pentru transformarea dării căilor de comunicație într'un imposit proporțional pe categorii, ceea-ce va permite a se desființa taxa de 5% asupra funcționarilor; pentru schimbarea modului de percepere a ta-

xei asupra rachiurilor din fructe, prelevându-se aceasta pe hectar, și pentru reducerea în compensație a taxei asupra spiriturilor din cereale; pentru stângerea deficitului cassei pensiunilor; și în fine proiectul pentru retragerea bifetelor hipotecare dela banca națională, ca o primă măsură, în scopul de a consolida valoarea monedei fiduciare și de a face să dispară agiul asupra aurului.

Ministerul justiției vă va prezenta mult așteptata lege pentru organizarea judecătorească, prin care se întinde deocamdată inamovabilitatea la curțile de apel, la președinții de tribunale și la judecătorii de instrucțiune. Rămâne ca mai târziu să se aplice același principiu de lege la toate organele justiției și totodată să se sporească retribuția magistraților.

În administrația județeană și comunală experiența a dovedit, că legile actuale nu dau un control îndestulitor asupra întrebunțării resurselor disponibile. Până când noiele legi ce sunt în studiu vor pute să vă fie prezentate, veți ave a vă ocupa de situația financiară a unora din acele corpuri administrative, care din cauza legislației actuale au vădut scădând resursele lor în mod simțitor sau care prin gestiunea lor din trecut s'au împovărat preste măsură, fără-că rezultatele obținute să corespondă sacrificiilor făcute.

Lucrările publice în curs de executare au urmat mersul lor regulat și sperăm, că în anul viitor Galați și Braila vor ave instalări la înălțimea porturilor celor mai bine organizate.

Guvernul, luând în mână sa exploatarea liniei ferate Ițani—Roman—Botoșani—Iasi, va pute realiza prin o administrare mai ieftină o economie destul de considerabilă în comparație cu trecutul.

România până astăzi a consacrat resurse însemnate la construirea de drumuri de fer; această operă trebuie condusă mai departe, dar' totdeauna cere imperios să fie completată printr-o împreunare de șosele, care, lipindu-se de drumurile de fer, se meargă în toate direcțiile, să strângă și să transpoarte produsele pământului.

Rezultatul dorit însă, de a ave o rețea întreagă de căi ferate și de șosele, tinzând către anul și același scop, reclamă un plan bine studiat și cu rigoare executat.

Mai multe proiecte de legi vi se vor prezenta pentru acest sfârșit, prevedând și mijloacele de plată, care, fără a împovăra tesaurul, să-i permită a realiza această operă importantă din toate punctele de vedere.

Din departamentul cultelor și al instrucțiunii publice se vor supune desbaterile Domniilor-Voastre, legile pentru întinderea învățământului real și pentru numirea membrilor corpului didactic la școalele primare. Sf. sinod, precum și o comisie specială, se ocupă a propune măsurile necesare pentru îmbunătățirea poziției clerului de mir. Îndată-ce aceste lucrări vor fi terminate, se vor prezenta corpurile legiuitoare.

Nu putem decât a Ne felicita cu toți de progresele și de dezvoltarea constantă a armatei, grație deosebitei coticitudini a țerii, care nu a cruțat nici un sacrificiu, când a fost vorba de înarmarea și întărirea ei.

Și de astădată țeara va dovedi, că scie să îngrijească de soarta oșteanului român, de a căru abnegațiune și devotament fără margini a fost pururea încredințată, încuviințând mijloacele spre a îmbunătăți pe de o parte instrucțiunea și echipamentul armatei și spre a pune pe de alta, prin o nouă lege a pensiunilor militare, răsplata lui în raport cu jertfele ce ostașii sunt chemați a aduce în lunga lor carieră.

Domnilor Senatori!

Domnilor Deputați!

Precum vedeți, trebuințele țerii cer dela Domniile Voastre cea mai încordată activitate.

Nu mă îndoesc, că veți pune toate stăruințele pentru a coresponde legitimei așteptări a națiunii, care v'a ales, și pentru a duce mai departe opera de progres începută de generațiile trecute. Organizarea temeinică a țerii înăuntrul și ocrotirea ei de ori-ce pericole este cugetarea comună, în care s'au întâlnit și se vor întâlni toți fiii preaiubitei noastre patrii.

Dumnezeu să binecuvinteze lucrările Domniilor Voastre.

Sesiunea corpurilor legiuitoare este deschisă.

Carol.

Președintele consiliului de miniștri și ministrul de interne, Th. Rosetti.

Ministrul afacerilor străine și ad-interim al agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor, P. P. Carp.

Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, T. Maiorescu.

Ministrul lucrărilor publice, Al. B. Stirbeiu.

Ministrul de război, general C. Barozzi.

Ministrul de finance, M. Germani.

Ministrul justiției, Al. Marghiloman.

Nr. 3068.

1 Noemvrie, 1888.

București.

Piulele cele multe aședate pe malul apei pisează neîncetat materialul scos. După grămețile mari de fână de peatră, din care s'au ales deja puține grăunțe de aur, se constatează și aici, că din articoli unor jurnale, că și în natură sunt rar semănate grăunțe de aur.

De ar fi mai des presărați, s'ar potieni fiecare neghiob preste aur și i-ar micșora prețul; de ar fi aflatul și rostirea adevărului ușor, n'ar fi pronunțarea lui o eutezanță, nu ar ave martiri și nu ar fi temnițele înfundate cu pionerii culturali ai neamului românesc.

În Ferchezeni se topec în căldări mari toate metalele, care însoțesc aurul și argintul, plumbul și pucioasa prevalează. Nu-i vorbă, cu introducerea pusilor noune ne trebuiesc ambele în cantități mari, căci acum deodată ele sunt signatura timpului.

Din Baia-Sprie am luat-o către Sud. De pe culmea dealului s'a deschis o drăgă-lase panoramă preste colinele modeste, care creșeau în extinderea lor către răsărit, luând la marginea orizontului forme fantastice și urieșe.

Sărman popor aședat pe aceste coline, simți că nu te scuteste de vifori, ca pe frații tăi transilvăneni, trufași Carpați, de aceea îți învîrtoșezi inima mai tare ca ei!

Drept ai, că, după spusa primului împărat habsburgic, pepturile sunt murul cel mai trainic.

În Vale zac Șişescii, „și șes” ca în palmă, un sat risipit, ca Șugagul ori Rechita din Transilvania.

Aici e ca preot Dr. V. Lucaciu, teolog de Roma.

Nu-ți trebuie o icoană mai fidelă despre situația nesănătoasă, cu care ne-a fericit libertatea maghiară.

Nu puteam trage cu trăsura în curtea preotească, trebuia să ne dăm jos; calea pezișe, cât și bolovani de peatră puși în drum de urieși, nu de oameni, fără de vre-un sistem geometric, ne-ar fi adus în nemijlocită atingere dureroasă cu pardoseala gâbă și deșelată. Sărind ca în vremile copilăriei noastre mai multe garduri, zării un edificiu măreț, fiind în disproporție absolută cu împiegurimea, pe care tovarșii mei „mi-l explicară, că e biserică din Șişesci.

Începu a judeca cu mai mare respect de acest sat. Situația și calea lui l'au fost apăsat sub zero. M'am pocăit. Nu vreau să ostenească pe nimeni cu descrierea bisericeii, ea nu-i nici mai mult, nici mai puțin, decât soră geamănă cu basilica din Roma. Da, Roma în Șişesci! Ce a clădit Papa din milioanele creștinătății, a clădit părintele Lucaciu din sărăcia Șişescenilor. Acolo arhitectii și măiestrii cei dintâi ai lumii, aici dl protopop Berinde cu sătenii. Lucrau tocmai atunci 6 măiestri în opinci, pe care numitul protopop i'a învâțat cum să manueze ciocanul și cum să aședă peatră pe peatră. Sătenii au ars cără-

mida, au adus și au cioplit lemnul și dau pe rând mână de ajutor gratuit. Alt suflet străin nu a lucrat la casa domnului.

Sosi părintele Lucaciu. Cunosându-ne din auzite, am trecut ușor preste acele formalități, care la întâlnirea primă multora le causează greutate, căci, veți Doamne, lumea e vană și precum pentru acest scop își alege vestmintele, așa și-ar alege și cuvintele. Vorba e toaleta spiritului. Scim noi bine, cât de ușor duc ambele toalete lumea în rătăcire.

Ne conduse în grădina de pomărit. Nu puteam crede, că acolo, unde acum se află la 2000 de pomi exemplari în toate etățile și de tot soiul, legumi de o mărime neîndatinată, acolo nu de mult era tuf și un fel de pământ, care numai după o muncă energică s'a fertilizat și s'a făcut destoinic a vrăii din o pădure un parc de Erfurt.

A fertilizat părintele Lucaciu și inimile și pământul. Sic itur ad astra!

Conducându-ne la casa parochială ne-a primit doamna preteasă — sit venio în verbis — cu o afabilitate cuceritoare.

Nu le va fi trecut prin gând încărungiților preoți, care au vețuit oareș-când această casă, că le va urma un coleg, care e mărgăritarul preoțiilor și fala națiunii. Să-mi conceadă fratele Lucaciu, dacă mărturisesc, că eu în tot decursul petrecerii mele în Șişesci n'am putut alunga dela mine gândul, că ce ved nu e aieva, ci o scenă teatrală, în care el vrea numai să joace rolul unui preot sătesc,

ca după căderea cortinei — după plecarea noastră — să-și ocupe ear' locul cuvenit în altă împiegurime și cu alt teren de activitate.

I'am împărțit salutări dela dl Slavici, ce-i drept, cam învechite, dar' el m'a prezentat în schimb alte mai proaspete, aduse de curând dela Vaș. Oare să mai fie Români, care au peregrinat pe acolo?!

Ce în conversația noastră simțiam mai dureros și mai neexplicabil s'a delăturat de atunci cu deservire prin „actul important”. Datul acelei zile să fie indus cu litere de aur în calendarul românesc. Că se mai împiedecă unii Români, cetesce! Români de această porneală hotărâtă ne dovedesc pe deplin, cât de ferecate sînt unele capete și mai cu seamă cât de strîmte sunt unele inimi.

Ne-am despărțit cu speranța, de a nu fi dl Slavici oare-când silit a-i întoarce visita tot în Vaș, unde pertractarea finală ce era să se țină în luna aceasta bucuroși l'ar înfunda.

Finesc această excursiune cu acel dor, ca la sfîșirea bisericeii din Șişesci, ce se va săvîrși în vara viitoare, să participe Români din patru unghiuri, să vadă fiecare cu proprii ochi ideea întrupată unică în felul ei, pe care a realizat-o un bărbat devotat dezvoltării naționale.

CRONICĂ.

Numiri. Ministerul reg. ung. de finanțe a numit pe controlorul de clasa a II-a dela perceptoratul din Murăș-Osorheiu, Martin Veress, de cassar clasa a III-a la acel perceptorat. Mai departe a numit pe oficiarul de clasa a IV-a Andrei Hija de controlor clasa a III-a la perceptoratul din Vinga.

Maghiarizări de nume. „Budapesti Közlöny” publică următoarele schimbări de nume: Minoru Stefan Ebert în „Vári”; Arnold Fried în „Fenyves”; Leopold și David Grünzweig în „Gara”; Stefan Pungstsz în „Tüzes”; Iosif, Francisc și Manuil Klein în „Kelen”; Iuliu Schulteis în „Szelcely”.

O rectificare. „Gazeta Transilvaniei” publică cu privire la o scire ce am adus-o și noi după ea următoarea rectificare: „Scirea publicată în Nr. 238 a foii noastre, cu privire la constituirea eforiei școalelor centrale române din loc. are nevoie de o rectificare și anume: președintele al eforiei a fost ales dl. avocat Nicolau Străvoiu, ear’ nu dl. Ioan Străvoiu, precum din eroare s’a publicat.

O desmințire. Cu privire la scirea ce am adus-o ieri după diarul „Pesti Napló”, despre ascultarea partidelor catolice, de către consistoriile catolice, „Pester Lloyd” află din parte competentă, că acea scire nu corespunde faptelor. E adevărat, că clerul înalt catolic a făcut în timpul din urmă dese reprezentațiuni la minister în această privință, dar’ acesta încă nu a adus până acum nici o hotărîre definitivă.

Politia din Cluj în decursul unei tre-cute și-a exercitat „binefăcătorească” influență față cu 101 persoane, care toate au avut fericirea să doarmă vre-o câteva nopți în cuartirul gratuit al poliției. După felul răului fapt-tuit, acele persoane sînt: 29 vagabunzi, 25 hoți de noapte, 5 spărgători de capete ome-nesci, 14 îndrăgostiți în nevestele altora, 35 tăietori de buzunare, 2 care se îndeletnicesc cu jocul hazard și 1 din cei-ce falsifică bilete de loterie.

Hymen. Valeriu P. Comșa, teolog ab-solvent, și Elena Poporadu își vor celebra cu-nunia lor Joi în 22 Noemvrie, în biserica gr-cat. din Poșorta.

Tălhar împușcat. Postul de gen-darmi dintre Boița și Porcesci a dat ieri de urma unui tălhar de cai dintre cei mai isteți prin ținutul acesta. Dar’ chiar în momentul când erau gendarmii aproape să pună mîna pe el, tălharul a scăpat și a croit-o la fugă către Boița. Înzadar i-au strigat gendarmii să stea, căci scia el bine ce-l așteaptă și fu-gia în ruptul capului, atunci gendarmii au tras cu pușca după dînsul. La prima pușcă-tură tălharul a căzut mort.

Ducele Max de Bavaria, tatăl Împă-rătesei-Regine Elisabeta, s’a îmbolnăvit greu. După scrierile cele mai nouă starea bătărilor duce este desperată și în tot momentul poate intra o catastrofă.

Calea ferată Lemberg—Cernăuți. Ieri s’a ținut adunarea generală extraordinară a căii ferate Lemberg—Cernăuți, în care delegații consiliului directoric au raportat despre resul-tatul misiunii lor în Bucuresci.

Principele de Bismarck doctor de teo-logie. Facultatea teologică a universității din Gieszen a conferit principelui de Bismarck în ziua nașterii Drului Martin Luther, 10 Noemvrie, diploma de Doctor în teologie. Pre-lungă diploma de onoare facultatea teologică a trimis cancelarului și un elogiu în limba latină.

Incidentul dela Borki. Diarul „Prze-gloud” primește din Charkow următoarea telegramă cu data de 13 l. c. n.: Astăzi s’a trimis la Petersburg protocolul de in-strucție împreună cu părerile experților în afacerea incidentului dela Borki. După părerea unanimă a experților, catastrofa dela Borki s’a cauzat prin starea rea a po-dului căii ferate, prin înțepenia potențată a trenului și prin construcția neegală a va-goanelor.

Negociările între Rusia și Curia papală pentru regularea poziției bisericeii catolice în Rusia sînt aproape de a fi terminate. Dar’ de altă parte se afirmă, că oamenii vor să mai tragăne lucrul. Și de-oare-ce în Roma există un curent în contra concordatului, nu se vor termina încă negocierile.

Câteva cestiuni metodologice.

(Studiu asupra unor capitole din „Logica” d-lui T. Maiorescu. Ed. II. Bucuresci 1886).

De Stefan Velovan

Însemnătatea cea mare ce o au cunos-cințele ac logice pentru orientarea omului în felurile procederi usitate la cercetările scien-tifice, precum și pentru împărțirea resulta-telor științei la învățămîntul în școală, este astăzi un fapt recunoscut. Ne-am deprins a nu privi în studiul logice decât un exercițiu de gimnastică spirituală, ca să ne facem mai accesibili pentru subtilități formale ce alcătuiau odinioară singura caracteristică a capului luminat. Cercetările din timpul cel mai nou, îndeosebi ale școlii engleze, au arătat, că știința logice nu mai poate avea îndreptățire, decât în măsura, în care se poate aplica la cercetările feluritelor științe concrete. Ea nu

poate reclama dreptul de a forma o parte din materia învățămîntului public, dacă învățături-le ei nu sînt mijloace bine înțelese, care să poată înlesni împărțirea adevărilor știin-ței fie din lumea fizică ori din cea psihică. O noțiune, o judecată ori o concluziune nu-mi este de folos, dacă ea nu-mi dă mijlocul de a înțelege un raport din lume ori a produce o modificare în stările dimpregiurului meu. Această considerație a făcut să se reducă ma-teria așa numitelor logice formale, eliminînd din partea lor elementară permutațiile fără de-sebire în fond, care n’aveau de scop decât a indica forme exterioare ale limbei. În schimbul acestor eliminări principiul aplicabi-lității a născut o serie de cestiuni, care au dat logice din timpul nostru o întindere ne-a-semenată de mare. El se resumă în metodo-logie sau în învățătura despre metodele de cercetare științifică, care se practică atât în știință, cât și la învățămîntul din școle.

Posedem în manualul de logică al d-lui T. Maiorescu cel dintîiu deposit de cunos-cințele metodologice fundamentale, cu care s’a înăvuit ediția a II-a, apărută în Bucuresci la 1886, și de care dorim să ne ocupăm în cele următoare:

Cartea e împărțită, prelungă introducere, într-o parte elementară și o parte metodolo-gică cu un apendice, conținînd indicațiunea isoarelor, însoțite de scurte notițe bibliogra-fice. Aceste notițe ni se par foarte prețioase pentru cetitorul începător. Ele dau explica-țiuni, expun controverse, îndrumă pe cetitor a consulta păreriile altora și alte scrieri de ale autorului. Le vedem însoțite de nobila ni-suință, de a veni într’ajutor cetitorului interesat de una sau altă cestiune, fără a tulbura însuși textul predării prin continuitate și no-țițe excursive, care fac multe manuale de școală să uite atât de des scopul, pentru care sînt scrise.

(Va urma.) „Conv. Lit.”

POSTA ULTIMĂ.

Praga, 14 Noemvrie n. Cechii au făcut ovațiuni artistei Sarah Bern-hardt și i-au ținut discursuri, dicînd, că Cechii todeauna au simpatizat cu Franca. Se auiau și strigări de; „Vive la France!”

Posen, 14 Noemvrie n. Trenul, în care se afla și marele principe Nicolaevici, precum și trăsura și caii acestuia, s’au aprins fără de veste.

Roma, 14 Noemvrie n. Vatica-nul cere înființarea unei ambasade rusești în Vatican. Rusia cere drept contraconcesiune sacrificarea uni-ților. În bisericile poloneze se se predică rusesc și cântările poloneze se se sisteze.

Belgrad, 14 Noemvrie n. Treideci Turci înarmați au trecut granița și au ucis doi Sërbi. Păzitorii de granița sërbească, după o luptă înversunată, au respins pe Turci.

SERVICIUL TELEGRAFIC

al „TRIBUNEI”.

Bucuresci, 15 Noemvrie n. În qi-lele proxime cabinetul va așterne proiectele privitoare la cestiunea agrară, la reforma judecătorilor și la înlocuirea valutei duble prin etalonul de aur. Ca-binetul va stăruia necondiționat pentru primirea acestor pro-iecte.

Paris, 15 Noemvrie n. Comi-siunea pentru revisuirea con-stituțiunii s’apronunțat pentru des-ființarea senatului și casarea preșidenției republicane. Pro-iectul de revisuire ajunge înaintea ca-merei.

Ucigașul Prado s’a condamnat la moarte.

München, 15 Octomvrie n. Du-cele Max a murit așidimează la 3 1/2 oare.

(Ducele Max Iosif de Bavaria s’a născut la 4 Decemvrie 1808. Tatăl seu a fost ducele Pius August. Ducele Max Iosif, tatăl Maiestății Sale Împărătesei Elisabeta, a făcut extinsă călătorii prin Orient, cu a că-ror descriere, precum și cu alte lucrări dra-matice și noveliste, publicate sub pseudo-nimul Phantasus, și-a făcut un bun nume în literatura germană.

Viena, 15 Noemvrie n. Maie-statea Sa Împăratul-Rege a num-it pe regele Danemarcei de colonel-proprietar al regimentului de infanterie Nr. 75 și pe regele Svediei de colonel-proprietar al regimentului de infanterie Nr. 10.

Bibliografie.

Încurînd va eși de sub tip într-o lu-xoasă edițiune a „Tipografiei Școalelor” un volum de „anecdote populare” al d-lui Th. Speranță. D) Speranță e cunoscut Românilor prin anecdotele sale publicate în diverse re-viste literare din România, între care și „Re-vista Nouă”.

Dăm mai jos o anecdotă inedită, pe care o extragem din acest volum ce se află sub tipar:

Di c’ ai fript!

Când a fost de mult odată, că doar’ astăzi nu mai sînt, Nicăirea cătu’i lumea, așa oameni pe pămînt, Spun, c’a fost un om amarnic de sgărcit. Eșise buhul

Că putea pentru-o lețea să plesnească, să-i dea duhul; Nu primia pe nime-n casă, nici săteni nici călători, Și mîncarea s’o mîncă ar fi vrut și de trei-ori.

Avea podul plin de lucruri: porci tăiați, slă-nini, cărnați, Cine scie din ce vreme, dar’ neatinși și ne-gustați.

Încuia tot, pîn’ și lucrul ce era cel mai ne-trebnic: Stau lăcățile de-a-rîndul dela pod și pîn’ la zemnic.

Într’o di lipsi de-acasă. Ear’ femeia s’apucă, Scobori cărnați, de poftă, și-i și fripse și-i mîncă.

Când veni el simțind miros, întrebă pe loc de-a fript; Ea se-i spună drept se teme, dice: „Nu, nici n’am gîndit”

„Fript-ai!” „Nu!” — „Ba da!” „Ba nu!” — „Ba chiar fript-ai, spune drept”

„N’am fript!” — „Spune, că-mi fac seama. Eată na! Mă stringe-n pept!”

„Mor! Ai fript femeie! Spune! Di c’ ai fript!” „Ba nu, bărbate!!!”

Nu și nu femeia dice. Omul cade jos se sbate Și se ’ntinde și-i dă duhul. Ba curat a fost murit,

Numai când și când prin șopot mai dicea.

„Femeie-ai fript!”

Dar’ femeia una ține: „Nu și nu”.

La urma urmei

Chiamă popa să-l îngroape și se dă de veste lumii

C’ amur! Aduc cociugul! Trag și clopot, vin și popii,

În sfîrșit chiar vin să-l ție cu nășalii, vin și ciocli.

Și el mort. Dar’ când femeia mai trecea pe lîngă dînsul

Tot șoptia: „Fripseși femeie”. Eară ea ur-măndu-și plînsul

Cât putea țipa deodată, de credeai, că moar-tea-i vine:

„Scoală, scoală, Constantine,

Că n’am fript fripta ’n de mine!”

Și de-acolo pîn’ la groapă, cât a mers necon-tenit,

Tot așa ’la plîns nevasta și tot astfel ’la bocit:

Constantine, Constantine,

N’am fript, nu, fripta ’n de mine!”

Când aproape să-l dea ’n groapă, stă femeia la sicriu,

El mai dise: „Măi femeie, di c’ ai fript de vrei să ’nvii.”

Dar’ ea vorba cum i-aude și mai groasnic sus-pînînd,

Îi răspunde tot cu ofuri și cu bocet și plîn-gînd:

„Nu te duce, Constantine,

Că n’am fript, fripta ’n de mine!”

Eară când la urmă groapa fost-a gata astupată,

Neputînd să-și țină focul cum era de supărată,

Se sul pe țerna groapei, pe-o ureche-și pase fesul,

Săria ’n sus bătînd în pepteni și la bocet schimbînd versul:

Din bocit și din oftat

Seoase-n cîntec de jucat:

„Ba am fript bărbate, ha!!!

Șoia, zupa, zupa, na!!!”

Și-oiu mai frige și-oiu mîncă

Zupa, zupa, zupa, na!

Și-am să frig cărnați toți

Zupa, zupa, zupa, na!

Vin mă bate dacă poți

Zupa, zupa, zupa, ha! } bis

Cartea cuprinde foarte multe anecdote, lucrate în curs de mai mulți ani.

LOTERIE.

Tragera din 14 Noemvrie st. n.

Brünn: 90 18 73 38 19.

Buletin meteorologic.

Sibiu, 15 Noemvrie, 6 oare dimineața.

Presiunea atmosf. în mm. (Mediul lunar 726.11)	Diferența din proiun	Temperatura după Celsius	Maximul și minimul de temperatură	Direcția vîntului
737.8	+4.6	-2.0	-1.9 — 2.0	SO

Din țeară, 13 Noemvrie, 7 oare dimineața.

Stațiunile	Presiun. atmosf. în mm.	Tempe-ratura Celsius	Vîntul direcția	tura
Sătmăr	772	-5.8	O	2
Oradea-mare	772	-2.6	O	1
Cluj	771	-2.8	V	4
Orșova	772	-4.5	—	—
Timișoara	770	-2.7	NO	1
Arad	772	-5.8	V	2
Panciova	772	-5.8	V	2

Sosiți în Sibiu.

La 15 Noemvrie n.

Hotel „Neurhythmus”. Dr. Lang, avocat din Bis-rița. Gabl. Negruțiu, cu familia, din Gherla. Tilia, inginer. M. Iakab, Andersen, Lenhardt, A. Trump, A. Lax, I. Lösch, comercianți.

Hotel „Împăratul Romanilor”. Rosenthal, Rei-ner, comerciant. Springer din Cluj. Danneberg, căpitan din Mediaș. Ioan Schneider. A. Schwarz, Groza, vice-colonel din România.

Economic.

Asigurarea recoltelor și vitelor țe-ranilor. (Urmare și fine.) De aceea am fost și sîntem de părere, ca pentru asigurarea re-coltelor și a vitelor să se asocieze mai multe comune sau comunele dintr’un județ. Această asigurare se se întemeieze pe basa mutualității.

Dacă comunele nu vor fi în stare să se organizeze pentru acest sfîrșit, ceea-ce este posibil pentru multe localități, s’ar pute ca sucursalele caselor de credit agricol ce se vor înființa în plase să fie însărcinate cu ope-rațiunea asigurării.

În fine se se admită odată principiul asigurării mutuale între săteni, și lesne se va pute întocmi o organizare potrivită cu împe-giurările. Lucrul de căpetenie este să se facă ceva, pentru-ca averea sătenilor, recolte și vite, să nu mai fie expusă focului, grindinei și boalelor, fără nici o speranță din partea celor bănuțiți de a afla vre-o despăgubire.

Să ’mi-se permită a repeși și cu această ocaziune, că prea ne-am aplecat a ne gîndi numai la orașe, prea ne-am gîndit numai la interesele tîrgoveților și prea puțin la ale sătenilor.

Sciu, că nu se pot face deodată toate îmbunătățirile; însă sînt atâtea, care se pot introduce în sate, fără-ca cu aceasta cei dela oraș să suferă în interesele lor.

La urma urmelor dreptatea obligă, ca fiecare să se bucure potrivit cu sarcinile ce îndură, și când este vorba de sarcini, partea cea mai grea incumbă locuitorilor săteni, fiind-că ei sînt cei mai numeroși. Alături cu dreptatea, omenia ne impune să fim mai dar-nici cătră acea poporațiune rurală, care este factorul principal al producțiunii și al consu-mațiunii naționale.

E. N.

Furnisare. Direcțiunea căii ferate Bu-dapesta—Cinci-Biserici exerie concurs cu oferte pentru furnisare de traverse și șuruburi pen-tru șini. Licitatiia va avé loc în 30 Noem-vrie a. c. la numita direcțiune în Budapesta. Informațiuni mai detaliate sînt a se cere dela camera comercială din Brașov.

Expozițiunea de cidru la Paris. Cidrul este beutura alcoolică ce se scoate din mere. Cu toate-că este una din beuturile cele mai igienice, cidrul nu este răspîndit în consumațiune cum ar merita. În multe țeri el este aproape necunoscut. Francezii, a căror producțiune vinicolă a scăzut mult din cauza filoxerei, țin mult a încurajia fabrica-țiunea cidrului și a face cunoscut consuma-torilor calitățile lui.

În acest scop se va face în Paris dela 1 Noemvrie și până la 10 Decemvrie o ex-pozițiune specială de cidru, cuprinzînd și apa-ratele de fabricațiune.

Producțiunea și consumațiunea de cidru se urcă în Franca la 12 milioane de hect. „Ec. Nat.”

Pentru cei-ce voesc să-și cumpere cai aducem la cunoștință, că se vor vinde încurînd unii dintre caii cavaleriei din Sighi-șoara, precum și caii din herghelie dela Mezöhegyes.

Piața cerealelor din portul Brăila.

Operațiile efectuate în 1 Noemvrie st. v. 1888.

Cambano lui Feitler, secără 3000 hect., 6.— lei. Găitan lui Feitler, secără 1900 hect., 5.35 lei. Boscoff lui Feitler, secără 3600 hect., 6.50 lei. Sassu lui L. Mendl et Comp., porumb 2350 hect., 7.85 lei. Dreyfuss lui Carnevalli, ovės 3500 hect., 8.65 lei. Feitler lui Carnevalli, ovės 4400 hect., 8.65 lei. A. Verona lui Petricioni, ovės 1000 hect., 8.65 lei. Politis lui Carnevalli, grâu 3850 hect., 11.10 lei. Politis lui Carnevalli, grâu 5350 hect., 11.10 lei. Politis lui Carnevalli, grâu 2900 hect., 11.75 lei. Politis lui Carnevalli, grâu 3000 hect., 10.70 lei. Gro-zovics lui Sechiari, grâu 2400 hect., 10.30 lei. Grozovics lui Sechiari, grâu 3130 hect., 10.80 lei.

Agio 2.30 %.

Prețul mărfurilor.

Piața din Brașov, 12 Nov. Grâu hectolitru fl. 5.70, grâu mestecat fl. 8.50, secără fl. 3.—, orđ fl. 4.—, ovės fl. 1.80, cneuzul fl. 36.0, mlălai fl. 4.30, mazerea fl. 5.40, linteia fl. 6.50, fasolea fl. 5.50, crum-penele fl. —.80 carnea de vită p. kilo 36 cr., carnea de porc 48 cr., carnea de berbec 24 cr.

Tîrgul de rîmători în Steinhilbrich. În 13 Noemvrie n. s’a notat: unguresci bătrîni grii 46.— cr. pînă 47.— cr. unguresci grii, tineri 49.— cr. pînă 49 1/2 cr., de mijloc 48.— cr. pînă 49 1/2 cr., usori 48.— cr. pînă 49 1/2 cr., marfă țărănească, grea 47.— cr. pînă 48.— cr., de mijloc 47.— cr. pînă 48.— cr., țoacă 48.— cr. pînă 49.— cr., românești: de Bakony, grii — cr. pînă — cr., transito de mijloc — cr. pînă — cr., transito usori — cr. pînă — cr., transito sîrbesci: grii 47 1/2 cr. pînă 48 1/2 cr., transito de mijloc 47.— cr. pînă 47 1/2 cr., transito usori 44.— cr. pînă 46.— cr., îngrașiți cu zăind — cr. pînă — cr. per 4/10 cumpenți dela gară.

Bursa de mărfuri din Budapesta dela 13 Nov. 1888.

Sămînțe		Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.		Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.	
			dela	pînă		dela	pînă
Grâu							
Bănățenesc, non		—	—	—	—	—	—
Grâu dela Tisa		—	7 85	8 05	—	—	—
Grâu de Pesta		—	7 80	8 —	—	—	—
Grâu de Alba-regală		—	7 85	8 05	—	—	—
Grâu de Bácska		—	7 85	8 05	—	—	—
Unguresc de Nord		—	7 70	7 90	—	—	—
Sămînțe, vechi ori noue		Solul	Qualitatea per Hect.		Prețul per 100 chilogr.		
			dela	pînă			
Secară			70—72	5 00	5 80		
Orz		Nutret de vînsar	60—62	5 60	6 —		
"		de bere	62—64	6 30	7 15		
"			64—66	7 65	8 80		
Ovės		—	39—41	5 10	5 55		
Cucuruz (porumb)		bănăt.	75	5 60	5 65		
"		de altoiu	78	5 55	5 60		
Hrișcă		—	—	—	5 25	5 50	
Marfă pe termen.	Grâu	de primă.	8 23	—	8 25		
	Cucuruz	de toam.	—	—	—		
	"	lul. Aug.	—	—	—		
	"	Main.-Iun.	5 22	—	5 24		
	Ovės	de primă.	5 54	—	5 55		
Produse diverse		Solul			Carenți		
					dela	pînă	
Prețul pe 100 chilogram.	Sem. de trif.	Lucernă ungurească	65.—	70.—			
	"	franceză	—	—			
	"	italiană	—	—			
	"	roșie	62.—	68.—			
	Oleu de rap.	brut	—	—			
	Oleu de in	dela Pesta	59.—	59 50			
	Uns. de porc	dela țeară	—	—			
	"	sventată	—	—			
	Slănină	afumată	58.—	59.—			
	"		29 50	30.—			
	Său		—	—			
	Prune	din Bosnia, în buti	12.—	12 30			
	"	din Sërbia, în saci	15 75	16 25			
	Lictar	slavon, nou	15 50	16.—			
	"	bănățenesc	—	—			
	Nuci	din Ungaria	—	—			
Gogoși	unguresci	—	—				
"	sërbeseci	—	—				
Miere	brută	26 —	27 —				
"	galbină strîcurată	33 —	35.—				
Ceară	de Rosenau	116.	117.				
Spirit	brut	16 50	17.—				
"	Drojdute de spirit	20 50	21.—				

[647] 2-3

Pretorul suprem.

Cu explicațiuni și notițe de orientare.

NB. Pentru trimiterea prin poștă **20 cr. v. a.** de exemplar.

Celor-ce cumpără un număr mai mare de exemplare, cu deosebire librarilor și preste tot
vîndătorilor, se dă rabatul cuvenit.

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1888.

Budapesta—Predeal					Predeal—Budapesta					Budapesta—Arad—Teiuș					Teiuș—Arad—Budapesta					Copsa mică—Sibiu				
	Tren de persoane	Tren accelerat	Tren omnibus	Tren mixt		Tren de persoane	Tren accelerat	Tren mixt	Tren omnibus		Tren omnibus	Tren de persoane	Tren de persoane		Tren mixt	Tren de persoane	Tren mixt							
Viena	11.10	8.—			București		4.40	7.30		Viena		11.10	2.—	Teiuș	11.24	3.—	1.42		Copsa mică		2.29	4.35		
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.18	Predeal		9.12	1.14		Budapesta		8.20	9.05	Alba-Iulia	12.09	3.44	2.32		Șeica mare		3.02	5.05		
Szolnok	11.06	4.05	7.38	9.38	Timiș		9.36	1.45		Szolnok		11.20	12.41	Vințu de jos	12.30	4.10			Loamneș		3.46	5.46		
P. Ladány	2.02	5.47	5.39	12.02	Brașov		10.12	2.32		Arad		4.10	5.45	Șibot	1.01	4.48			Ocna		4.18	6.17		
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	1.51	Feldioara		4.10	7.10			2.17	4.30	6.—	Orăștia	1.32	5.18			Sibiu		4.42	6.40		
Vărad-Velenceze		7.11	9.18	2.11	Apatia		4.56	7.81		Glogovaș		2.37	4.43	6.18	Simeria (Piski)	2.32	6.15	11.—						
Fugyi-Vásárhely			9.27	2.19	Agostonfalva		5.37	8.14		Gyorok		3.19	5.07	6.38	Deva	2.52	6.35							
Mező-Telegd			9.44	2.32	Homorod		6.07	8.36		Pauliș		3.43	5.19	6.51	Branicea	3.23	7.02							
Rév		7.41	10.21	2.55	Hașfalău		6.55	9.12		Radna-Lipova		4.05	5.41	7.10	Ilia	3.55	7.28							
Bratec		8.10	11.33	3.38	Sighișoara		8.36	10.24		Conop			6.09	7.37	Zam	4.08	7.40							
Bucia			12.16	4.01	Elisabetopol		9.13	10.46		Bézaava			6.28	7.55	Soborșin	4.44	8.11							
Cincia			12.54	4.23	Mediaș		9.56	11.19		Soborșin			7.25	8.42		5.30	8.46							
Huiedin		9.04	1.57	4.49	Copsa mică		10.37	11.47		Zam			8.01	9.12	Bézaava	6.27	9.33							
Stana		9.34	3.11	5.31	Mediaș		10.59	12.02		Gurasada			8.34	9.41	Conop	6.47	9.53							
Aghirș			3.40	5.40	Mediaș		11.16	12.09		Ilia			8.55	9.58	Radna-Lipova	7.28	10.27	5.50						
Ghirbău			4.15	6.12	Mediaș		11.37	12.25		Branicea			9.19	10.17	Pauliș	7.43	10.42	6.13						
Nădășel			4.36	6.24	Mediaș		12.16	12.53		Deva		1.47	9.51	10.42	Gyorok	7.59	10.58	6.38						
Cioj			4.58	6.38	Mediaș		12.33	1.05		Simeria (Piski)		2.08	10.35	11.07	Glogovaș	8.28	11.35	7.19						
Apahida			5.26	6.56	Mediaș		1.51	1.47		Orăștia			11.09	11.37	Arad	8.42	11.39	7.38						
Ghirș			11.15	7.15	Mediaș		2.18	2.08		Șibot			11.39	12.—	Szolnok	9.17	12.31	6.20						
Tagu-Budatelic			11.34	7.41	Mediaș		2.48	2.30		Vințu de jos			12.12	12.29	Budapesta	2.32	5.12							
Bistrița			12.45	9.18	Mediaș		2.56	2.37		Alba-Iulia		8.05	12.29	12.46	Viena	6.—	8.20							
			1.30	10.—	Cucerdea		3.14	2.53		Teiuș		8.59	1.16	1.26		3.—	6.05							
			1.37	10.09	Ghirîș		4.01	3.26		Simeria (Piski)—Petroșeni					Petroșeni—Simeria (Piski)									
			1.45	10.19	Apahida		5.28	4.40		Simeria					6.47	9.42	Banița	9.36	4.26					
			2.07	10.48	Cioj		5.56	5.—		Streiu					7.40	3.25		10.17	5.12					
			2.26	11.55	Nădășel		6.37	5.32	8.—	Hațeg					8.51	4.16	Crivadia	10.58	5.55					
			3.11	12.34	Ghirbău		7.14	9.02		Pui					10.02	5.11	Pui	11.42	6.41					
			3.24	12.52	Aghirș		7.29	6.11	9.32	Crivadia					11.02	5.58	Hațeg	12.23	7.26					
			3.54	1.34	Stana		7.56	10.11		Banița					11.50	6.40	Streiu	1.12	8.14					
			4.09	1.34	Huiedin		8.18	6.43	10.51	Petroșeni					12.30	7.12	Simeria	1.51	8.50					
			4.21	2.46	Cucia		8.58	7.12	12.16	Arad—Timișoară					Timișoară—Arad									
			5.11	3.31	Bucia		9.15	12.50		Arad					6.05	5.48	Timișoară	6.25	5.—					
			5.45	4.32	Bratec		9.34	1.19		Aradul nou					6.33	6.19	Mercizfalva	7.19	6.02					
			6.12	6.53	Rév		9.53	7.51	2.—	Németh-Ságh					6.58	6.44	Orcizfalva	7.46	6.32					
			7.32	7.21	Mező-Telegd		10.25	8.17	3.04	Vinga					7.29	7.16	Vinga	8.15	7.02					
			8.17	8.23	Fugyi Vásárhely		10.47	3.36		Orcizfalva					7.55	7.47	Németh-Ságh	8.36	7.25					
			8.37	9.02	Vărad-Velenceze		10.57	4.03		Mercizfalva					8.14	8.08	Aradul nou	9.11	8.01					
			9.06	9.52	Oradea-mare		11.04	4.47		Timișoară					9.12	9.02	Arad	9.27	8.17					
			9.45				11.19	8.47	10.50	Ghirîș—Turda					Turda—Ghirîș									
			1.55	5.37	P. Ladány		1.15	10.08	1.33		Ghirîș					9.26	4.19	Turda	8.29	3.19				
			2.53	6.20	Szolnok		3.29	11.51	3.29		Turda					9.47	4.40	Ghirîș	8.50	3.40				
			3.28	6.47	Budapesta		6.33	1.55	7.45	10.—	Sighișoară—Odorheiu					Odorheiu—Sighișoară								
			9.35	11.50	Viena		2.50	7.15	6.05		Sighișoară						6.05	Odorheiu		5.38				
											Odorheiu						9.45	Sighișoară		9.16				
Murêș-Ludoș—Bistrița					Bistrița—Murêș-Ludoș					Sighișoară—Odorheiu					Odorheiu—Sighișoară					Copsa mică—Sibiu				
Murêș-Ludoș				4.40	Bistrița				—															
Tagu-Budatelic				8.02	Tagu-Budatelic				9.41															
Bistrița				—	Murêș-Ludoș				1.11															
Nota: Numerii încadrați cu linii groase înseamnă oarele de noapte.																								

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acții în Sibiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gerula**